

Reforme Marije Terezije in Jožefa II.

- Karel VI. ni imel sina – pragmatična sankcija: za naslednika določi hčer Marijo Terezijo – sankcijo potrdijo stanovi, toda Pruski kralj Friderik II., po Karlovi smrti napade Avstrijo in neizkušeni Tereziji odvzame najbogatejšo deželo Šlezijo-Terezija spozna, da so potrebne **reforme**:

SODNA REFORMA:

- o uvedba deželnih vlad in deželnih sodišč –(tako se zmanjša pomen deželnih stanov)
- o sodstvo je ločeno od uprave(za manjše prekrške še vedno sodi zemljiški gospod-kmet pa se lahko pritoži)
- o modernizirani sodni postopki, ukinjena tortura-zasliševanje
- o sodniki so šolani in plačani

REORGANIZACIJA DRŽAVE:

- o razdelitev dežel v okrožja/kresije z glavarstvi(državni organi)-takšna delitev je ostala vse od revolucije-1848;
- o okrožja je kasneje Jožef povezal v Gubernije (Lj.gubernija-Kranjska&Koroška, tržaška gubernija-Goriško,Trst,del HR, Graška gubernija-Štajerska)
- uradni jezik je nemščina

VOJAŠKA REFORMA:

- o država je razdeljena na naborniška okrožja: vsako okrožje prispeva določeno št.vojakov (oproščeni:meščani z potrebnimi poklici-advokati, zdravniki,učitelji,obrtniki,trgovci)
- o vojaška služba je bila dosmrtna
- o (izognitev: bogati z odkupom, revni so se skrivali,ali postali rokovnjači)
- o Pruski vzor: močna disciplina, urjenje, pisane uniforme, sodobna oprema, šolanje častnikov...
- o za olajšanje vpoklica vojakov so uvedli: popis prebivalstva, vlečne živine, oštevilčenje hiš

SLOVENSKI PROSTOR-socialno, gospodarska in kulturna slika:

- Slovenjaja v okviru Avstrijske monarhije
- Gospodarstvo: -zaostajalo, v rokah bouržarzije:
 - o trgovina
 - o manufakture
 - o železarstvo
 - o zemljiška posestva z podložniki
 - o steklarstvo (Pokorje, Hrastnik, Trnovski gozd)
 - o puškarstvo
 - o parirnica (Radeče)
 - o tekstilne obrti: lan(Koroška), platno(Kranjska), čipke, svila(Goriško)
 - o rudarstvo: živo srebro(Idija), svinec(Rablje, na Obirskem)
 - o premogovništvo: (Zagorje)
 - o železova ruda in fužinarstvo(Kranjska)-izvoz, plavži(savsko)
- cehovsko meščanstvo

- družina Zios: delež pri izvažanju železa

DUH MERKANTILIZMA:

- Habsburžani so z merkantilizmom pospeševali gospodarstvo s tem pa pridobili več denarja za vojsko in nastajanje uradniškega aparata
- Izboljšani POGOJI za gospodarstvo-:
 - o 1719: Trst & Reka sta SVOBODNI PRISTANIŠČI
 - o izgradnja cest
 - o reguliranje rek-za lažji promet(Sava)
 - o ukinjanje mitnin in carin
- TRST:
 - o postane trgovsko, pristaniško središče (preko naših krajev se zato poveča promet, tranzitna trgovina(dodatni zaslužek)
 - o število prebivalstva v Trstu narašča, (podjetniki, obrtniki- Nemci, Italjani, obrtniki, delavci, nosači- Slovinci)
- položaj kmeta: se slabša
 - o razlastninjenje kmetov
 - o bogatenje vrhnje plasti kmetov
 - o večje število križarjev, upad gruntarjev
 - o vedno večji davki
 - o podložništvo, podrejenost zemljiškemu gospodu, dajatve, tlak, vojaška obveznost
 - o zaradi slabega položaja kmeta se utrjuje ideja o odpravi zemljiškega gospostva in zahteve po zemljiški odvezi
- večje davčne potrebe
 - o država želi povečati produktivnost kmeta
 - o ga usposobiti
 - o zaščititi pred zlorabami fevdalcev,
 - o omejevanje podložništva: nastajajoče manufakture so imelem tako zagotovljeno delavno silo
 - o SPREMENI SE ODNOS MED PODLOŽNIKOM in GOSPODDO:

- **terezijanski kataster:** 1751: loči podložniško zemljo od gosposke, obdavčitev domonikalne posesti
- **jožefinski kataster:** 1787: enaka obdavčitev kmetov in gosposke posesti-davek je izmerjem gleden na velikost in kvaliteto zemljišč
- **robotniški patent:** omejitev tkale na 3dni v tednu-omogoči se normalna obdelava posesti
- **z plačilom je lahko podložnik dedno dobil zemljo**
- **podložniški/nejevolniški patent:** 1782. podložnik ni več osebno odvisen, kmečki otroci se lahko zaposlijo, šolajo
- **nadzor državnih organov:** podložniki so zaščiteni pred zlorabami-lahko se pritožijo na posebna sodišča
- **prepoved povečevanja dominikalne zemlje z rustikalno, pospeševanje delitve serenske zemlje**(kar pa ni dobro za revne, saj niso mogli več pasti živine-razslojevanje)
- **KMETSKE DRUŽBE:** kmete so v publikacijah poučevale o koristnostih novih načinov obdelovanja, rastlin, pasem...:

- opušča se triletno kolobarjenje s prašo-nadomesti gnojenje
- več obdelovalnih površin (ker ni več prahe)
- še vedno pa je kolobarjenje s posevki
- nove kulture-izboljšana prehrana, manj lahkot (koruza, krompir, stročnice)
- gojenje krmilnih rastlin za hlevske živali